

เรื่อง พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายประเสริฐ นาสกุล) ในคดีหมายเลขแดง ที่ ปค. ๑๔๒/๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒๘ ตารางวา ต่อมาที่ดินของโจทก์เนื้อที่ ๓ ไร่ ๑๑.๙ ตารางวา ถูกเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษ หมายเลข ๓๗ สายถนนวงแหวนรอบนอก กรุงเทพมหานคร ตอนแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ (บางพลี) - บรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (วังน้อย) พ.ศ. ๒๕๓๖ คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินให้ตารางวาละ ๔,๕๐๐ บาท โจทก์อุทธรณ์เรียกค่าทดแทนเพิ่มเติม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้วินิจฉัยอุทธรณ์เพิ่มค่าทดแทนให้โจทก์เป็นตารางวาละ ๑๐,๐๐๐ บาท โจทก์ยังไม่พอใจค่าทดแทนดังกล่าว จึงฟ้องเป็นคดีต่อศาลแพ่งขอเรียกค่าทดแทนตารางวาละ ๒๒,๕๐๐ บาท โดยขอให้ศาลบังคับอธิบดีกรมทางหลวง (จำเลยที่ ๑) และกรมทางหลวง (จำเลยที่ ๒) ให้ชำระค่าทดแทนที่ดินแก่โจทก์ ศาลชั้นต้น (ศาลแพ่ง) พิพากษายกฟ้อง เพราะเห็นว่ารัฐมนตรีได้วินิจฉัยอุทธรณ์กำหนดค่าทดแทนให้โจทก์เพิ่มขึ้นเป็นตารางวาละ ๑๐,๐๐๐ บาท เหมาะสมและเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ และชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว โจทก์ยื่นอุทธรณ์ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ยื่นฎีกา ศาลฎีกาจึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ จึงรับไว้พิจารณา

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติหลักเกณฑ์การกำหนดเงินค่าทดแทน รวม ๕ อนุมาตรา โดย (๑) ให้คำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนฯ (๒) ให้คำนึงถึงราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ (๓) ให้คำนึงถึงราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

(๔) ให้คำนึงถึงสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น ทั้ง ๔ อนุมาตราดังกล่าวบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การกำหนดค่าทดแทน ... ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติการได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ...” ส่วน (๕) ซึ่งให้คำนึงถึงเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ นอกจากนั้น มาตรา ๒๑ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้กำหนดหลักการเรื่องการกำหนดเงินค่าทดแทน ทั้งกรณีที่ดินอสังหาริมทรัพย์มีราคาสูงขึ้นและลดลง คือ “ถ้าการงานหรือกิจการอย่างใดที่ทำไปในการเวนคืน ได้กระทำให้อสังหาริมทรัพย์ที่เหลืออยู่นั้นมีราคาสูงขึ้น ให้เอาราคาที่สูงขึ้นนั้นหักออกจากเงินค่าทดแทน ...” และ “ถ้าต้องเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เพียงส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นราคาลดลง ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้เฉพาะสำหรับส่วนที่เหลืออันราคาลดลงนั้นด้วย” ก็เป็นการบัญญัติรองรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การกำหนดค่าทดแทน ... ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม ...” ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายอิสสระ นิตินันท์ประภาศ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชช์ นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระฐาน นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๑๑๓ ก วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕